

Войнова Є.І.
*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри світового господарства
і міжнародних економічних відносин,
Одеський національний університеті імені І.І. Мечникова
ORCID ID: 0000-0002-6446-3077*

Voinova Yevgeniya
*PhD, Assistant Professor,
Assistant Professor of the Department of World Economy
and International Economic Relations,
Odessa I.I. Mechnikov National University
ORCID ID: 0000-0002-6446-3077*

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ КРАЇН ВИШЕГРАДСЬКОЇ ГРУПИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

COMPETITIVENESS OF THE VISEGRAD GROUP COUNTRIES IN THE GLOBAL FINANCIAL SERVICES MARKET

В умовах розвитку коопераційних зв'язків Польщі, Словаччини, Угорщини та Чехії з Україною доцільно виявити їх фінансовий потенціал і приділити детальну увагу оцінці їх конкурентоспроможності на світовому ринку фінансових послуг. За основу дослідження візьмемо розроблену нами попередньо методику [1] і рейтингові позиції цих країн в 2016 році. Надалі проаналізуємо зміни, які з ними стались за останні п'ять років.

Відповідно до рейтингу конкурентоспроможності на світовому ринку фінансових послуг лідером в 2016 році була Польща (12 місце) завдяки високим показникам меж ринку фінансових послуг, низьким бар'єрам ринку фінансових послуг, великій кількості фінансових посередників на ринку, і розвитку ринку фінансових послуг. Чехія (28 місце в рейтингу конкурентоспроможності) була відносно світового рівня сильною за низькими бар'єрами ринку фінансових послуг. Угорщина (32 місце) найліпше проявила себе за рейтингом отримання кредитів, межах

ринку фінансових послуг, за оцінкою монопольного становища фінансових посередників, за оцінкою конкуренції на ринку фінансових послуг, низьким бар'єрам ринку фінансових послуг, кількості фінансових посередників. Словаччина (45 місце) на фоні інших країн виділилась за оцінкою монопольного становища фінансових посередників.

Проаналізуємо які ж зміни показників відбулись в цих країнах в 2020 році.

Як стало очевидно, за п'ять років значна кількість показників перестала бути доступною в статистичних базах даних. Так зокрема перестали розраховувати індекс розвиненості фінансового ринку країн. Тому сконцентруємося на доступних даних.

Для всіх країн вишеградської четвірки характерне значне погіршення світових позицій в рейтингах отримання кредитів [2]. Так Польща і Угорщина з 19 місць перейшли на 37, Чехія з 28 місця і Словаччина з 42 місця перейшли на 48. Таке саме погіршення в 2020 році у порівнянні з 2016 роком стало і в рейтингу захисту міноритарних інвесторів. Польща з 49 місця перейшла на 51, Чехія – з 57 на 61, Угорщина – з 81 на 97. Лише Словаччина втримала своє 88 місце.

Щодо критерію меж ринку фінансових послуг, то тут відчувається незначне розширення внутрішнього ринку на фоні зменшення іноземної складової [3-5]. Зокрема в Чехії і Словаччині частка позик іноземним споживачам знизилась з 20,1% до 16,79% і з 6,4% до 6,33% відповідно. Для всіх країн Вишеградської четвірки характерне збільшення кількості банкоматів на 2-7 одиниць на 100 тис. дорослого населення. Так в Польщі цей показник сягнув 70,5 од., Словаччині 61,9 од., Угорщині – 60,8 од., Чехії – 58 од. В той же час майже у всіх країнах окрім Угорщини знизилась кількість банківських філій, так у Польщі з 33 до 28,9 одиниць на 100 тис. дорослого населення, Чехії – з 24 до 20,6 од., Словаччині – з 27 до 24,8 од., а в Угорщині збільшилась з 15 до 23,4 од. Значними темпами розширилось споживання ощадних послуг фінансових установ через зростання кількості осіб, що стали зберігати свої кошти. Так в Польщі фінансовим інститутам почало довіряти 32,6% населення на відміну від 20% в попередньому періоді, хоча лише 3,9% осіб довіряють ощадним інститутам.

В Чехії – 45,3% осіб почали довіряти фінансовим інститутам в 2020 році у порівнянні з 37% у 2016 році (5,7% ощадним інститутам). Найнижчий показник довіри притаманний Угорщині (23,6% в 2020 році), а найвищий – Словаччині (49,9% населення). В той же час позики бере в фінансових інститутах майже вдвічі менше осіб, хоча і їх частка збільшується: 23,4% осіб в Польщі в 2020 році, 14,9% – в Чехії, 7,3% – в Угорщині, 19,5% – в Словаччині.

Серед показників ємності фінансових послуг зміни були неоднозначні. Активи депозитних банків зросли в Польщі та Словаччині з 65,61% ВВП до 78,1% ВВП та з 64,23% ВВП до 68,5% ВВП відповідно, а зменшились в Чехії та Угорщині – відповідно з 68,81% ВВП до 61,3% ВВП та з 60,02% ВВП до 54,3% ВВП. В усіх країнах вишеградської четвірки знизились активи страхових компаній до рівня 7-9% ВВП на 1–3 пункти. Значне зростання простежується в активах взаємних фондів: в Польщі з 4,77% ВВП до 7,9% ВВП, Чехії – з 2,71% ВВП до 8,1% ВВП, Словаччині – з 4,19% до 7,8%, Угорщині – до 17,2% ВВП; та пенсійних фондів: в Польщі з 8,71% ВВП до 9,1% ВВП, Чехії – з 7,82% ВВП до 8,8% ВВП, Словаччині – з 10,52% до 11,8%, Угорщині – з 4,1% ВВП до 4,3% ВВП.

Щодо прибутковості власного капіталу фінансових посередників, то тут простежується значне зростання в рентабельності банківського капіталу проте неоднозначність щодо всього фінансового сектору. Так в Польщі рентабельність банківського капіталу зросла з 8,53% до 8,8%, в Чехії – з 4,5% до 15,2%, в Словаччині – з 6,58% до 10,5%, в Угорщині – з -6,61% до 17,6%. Щодо рентабельності фінансового сектору, то зменшення простежилось в Польщі з 9,2% до 7,86% та в Словаччині з 11,2% до 9,52%, а зростання – в Чехії – з 14,2% до 18,19% та в Угорщині – з 1,9% до 19,46%.

І останнім показником є показник фінансового здоров'я банківської галузі [6], де індекс у всіх країнах вишеградської четвірки значно зріс: в Польщі з 8,39 до 9, в Чехії – з 4,63 до 12,5, в Словаччині – з 14,84 до 17,5, в Угорщині – з 5,29 до 7.

Висновки. В цілому країни вишеградської четвірки знаходяться на високих світових рейтингових позиціях з конкурентоспро-

можності на ринку фінансових послуг. Зокрема Польща входить в першу двадцятку, Чехія знаходиться на 20-х місцях, Угорщина – 30-х місцях і Словаччина – на 40-х місцях. Зміна складових показників конкурентоспроможності ринку фінансових послуг за останні роки свідчить про посилення фінансової галузі в цих країнах, що позитивно відображається на економічних реформах в країнах.

Список використаних джерел:

1. Войнова Є.І. Методика оцінки конкурентоспроможності країн на світовому ринку фінансових послуг [електронний ресурс] / Є.І. Войнова // Економіка та суспільство. – 2016. – № 5 – Режим доступу: <http://www.economyandsociety.in.ua/journal-5/12-stati-5/340-vojnova-e-i>.
2. Doing Business 2020: Comparing business regulation in 190 economies // The World Bank. – 2019. – 149 p. – Access mode: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/32436/9781464814402.pdf>.
3. Financial Soundness Indicators [electronic resource] // IMF. – 2021. – Access mode: <https://data.imf.org/?sk=51B096FA-2CD2-40C2-8D09-0699CC1764DA&sId=1390030341854>.
4. World development indicators [electronic resource] – The World Bank, 2021. – Access mode: <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>.
5. Global Financial Development Database [electronic resource] // The World Bank. – 2021. – Access mode: <http://www.worldbank.org/en/publication/gfdr/data/global-financial-development-database>.
6. Financial Access Survey [electronic resource] // IMF. – 2021. – Access mode: <http://data.imf.org/?sk=E5DCAB7E-A5CA-4892-A6EA-598B5463A34C>.